Zorgzame Kerk

Een kans voor kerken

KATERN
NOVEMBER
2016

Dit katern vertelt verhalen over de kerk in de participatiesamenleving waarin nieuwe verhoudingen ontstaan tussen lokale overheid, burgers en maatschappelijke organisaties. Kerkelijke gemeenten laten zien hoe ze van betekenis zijn voor mensen die tussen wal en schip dreigen te raken. Met tips over hoe uw kerk kan meedoen.

kerk in actie

Protestantse Kerk

Een zorgzame kerk zijn, en iedereen kan meedoen

Als kerk staan we midden in de samenleving. Hoe bewust zijn we ons hiervan? En van de kansen die dit biedt voor het gemeentezijn? De verschuivingen in de wetgeving rond de zorg hebben ertoe geleid dat we de samenleving participatiesamenleving zijn gaan noemen. Voor kerken is dit een aanknopingspunt om wéér of méér een zorgzame kerk te zijn in onze omgeving.

Het ligt in de oorsprong van de kerk een zorgzame kerk te zijn, een naaste voor ieder mens die hulp nodig heeft, of deze persoon bij de kerk aangesloten is of niet. Iedere gemeente is in feite een zorgzame kerk.
De zorg voor mensen die door de maatschappelijke veranderingen rond de zorg tussen wal en schip (dreigen te) raken, gaat een stap verder. Het project Zorgzame Kerk richt zich op deze zorgafhankelijke mensen. Voor plaatselijke kerken een kans om van betekenis te zijn in de participatiesamenleving waarin nieuwe verhoudingen ontstaan tussen lokale overheid, burgers en maatschappelijke organisaties. Van kerken vraagt dit zich te bezinnen op de eigen rol en plaats. En om bewustwording van datgene waarin ze kunnen delen. Onderlinge zorg en gemeenschapsvorming zijn belangrijke verworvenheden die kerken in kunnen zetten in de samenleving waarin de zorg verschraalt en mensen steeds meer op zichzelf en elkaar zijn aangewezen.
Zorgzame Kerk is naar buiten gericht; het is een uitdaging om over de eigen kerkmuren heen te kijken, te onderzoeken wat er in de eigen wijk, buurt of dorp speelt op het gebied van de zorg. Contacten met andere kerken en met professionele en vrijwillige zorgorganisaties zijn een eerste stap; zij zijn mogelijke samenwerkingspartners. In overleg stellen de kerken met de gevonden partners vast op welke doelgroep ze zich gaan richten.

MOGELIJKHEDEN

In dit katern worden vier mogelijkheden om een zorgzame kerk te zijn voor het voetlicht gebracht. In Doorn, Muntendam, Rotterdam en Elburg gingen kerken op zoek naar de wijze waarop zij van betekenis kunnen zijn voor zorgafhankelijke mensen. Zij pakten op wat in hun omgeving aan zorg nodig is, op een kerkeigen manier, als aanvulling op de professionele zorg.

Meestal zijn er enkele mensen in de gemeente die geraakt worden door Zorgzame Kerk. Zij brengen hun compassie over op een diaconale of pastorale groep die vervolgens informatie verzamelt. Een bewust 'ja' van de kerkenraad is belangrijk om Zorgzame Kerk te starten. De gemeente kan vanaf het begin betrokken worden, zodat iedereen met een hart voor zorgafhankelijke mensen mee kan doen. Samen kom je er al snel achter dat de mogelijkheden voor het oprapen liggen. In onze samenleving is veel behoefte aan mensen die aandacht, tijd en soms een helpende hand te geven hebben.

De gemeente kan er vanaf het begin in betrokken worden.

ADVIES EN BEGELEIDING

In ons land gingen al enkele tientallen gemeenten u voor als Zorgzame Kerk. Zij ondersteunen elkaar, lokaal en landelijk, en bemoedigen elkaar door opgedane ervaringen uit te wisselen. Toerusting, advies en begeleiding zijn beschikbaar. Waar nodig is financiële ondersteuning mogelijk. Zo brengen we met Zorgzame Kerk een beweging op gang waarmee we de hand reiken naar onze zorgafhankelijke naaste.

JENNEKE SPAN
projectmedewerker Zorgzame Kerk
bij Kerk in Actie

Elburg:
we halen mensen uit hun isolement

In Elburg zijn veertien zorgmaatjes gekoppeld aan mensen die wel wat extra aandacht kunnen gebruiken. ZorgSaam Elburg geeft mensen uit de verschillende kerken in Elburg nieuwe manieren om diaconaal betrokken te zijn.

ZorgSaam Elburg is ontstaan als een pilot van het Kerk in Actie-project 'Zorgzame Kerk'. Samen met de gemeente Elburg organiseerde het Diaconaal Platform in 2014 een bijeenkomst voor vertegenwoordigers van de gemeente, kerken en zorg- en welzijnsinstellingen over 'de lokale kerk en de participatiesamenleving'. Een van de conclusies was dat er door bezuinigingen in de zorg een toenemende vraag naar informele ondersteuning is.

AANBOD

Als eerste stap werd een sociale kaart gemaakt om een beeld te krijgen van het aanbod van diensten door professionele en informele (zorg)organisaties in Elburg. Het ging daarbij om diensten gericht op 'zorgafhankelijke' mensen die zelfstandig wonen. Hanneke Hiscock, coördinator van Zorgsaam Elburg: "Het werd duidelijk dat veel organisaties zorg en diensten aanbieden aan mensen die aangewezen zijn op zorg of ondersteuning. Die professionele zorg wordt steeds efficiënter: alle 'franje' is eraf; er is weinig tot geen ruimte voor een gesprekje of een kopje koffie. Voor alles behalve professionele zorg worden mensen afhankelijk van familie, die vaak al overbelast is. Voor mensen die geen netwerk hebben levert het schrijnende situaties op. Zorgmaatjes kunnen hier een leemte vullen." Zorgmaatjes zetten zich vanuit een kerkelijke betrokkenheid in voor een ander. "Dat kan zijn voor een korte periode, denk aan een praktische klus als vervoer naar een arts of ziekenhuis. Maar het accent ligt op een langer durende betrokkenheid bij mensen die eenzaam zijn of ter ondersteuning van de mantelzorger."

AANVULLEND

Vrijwel wekelijks komen bij Hiscock aanvragen voor een maatje binnen. Het gaat niet alleen om ouderen die slecht ter been zijn of mensen met een beperking, maar ook om veertigers of vijftigers in een sociaal isolement. "We proberen iedereen te helpen aan een goede match. Dat is soms even puzzelen. Niet alle hulpvragers hebben al een passend maatje. Soms heb je maatjes nodig die stevig in de schoenen staan." ZorgSaam Elburg is interkerkelijk, maar je hoeft niet kerkelijk te zijn om hulp te krijgen. Die wordt geboden ongeacht iemands achtergrond of geloofsovertuiging. De helft van de hulpvragers zijn mensen zonder kerkelijke binding. De meeste hulpvragen komen via zorgorganisaties, een klein aantal mensen neemt zelf contact op. De activiteiten worden uitdrukkelijk afgestemd op andere vrijwilligersorganisaties, zodat samen een completer aanbod kan worden aangeboden. Zorgmaatjes zijn dus aanvullend op het aanbod dat er al is.

VERHAAL DOEN

Ambulant kapster Gelly Vriend werd als een van de eerste zorgmaatjes gekoppeld. Via Hiscock kwam ze in aanraking met het project. "Het project sluit eigenlijk naadloos aan bij wat ik in mijn werk doe. Ik knip oudere mensen, maar boek extra tijd zodat ze ook hun verhaal kunnen doen. Dat waarderen ze zeer. Dat wil ik ook doen als zorgmaatje: tijd maken voor een gesprekje, een spelletje, een boodschap of een wandeling. Je hoeft maar iets kleins te doen om mensen gelukkig te maken."

Gelly Vriend: "Je hoeft maar iets kleins te doen om mensen gelukkig te maken."

www.zorgsaamelburg.nl

MAURITS VAN STUIJVENBERG
communicatiemedewerker Kerk in Actie

Rotterdam: **in logeerhuis De Buren bloeien mensen op**

Aan de Maashaven in Rotterdam schieten nieuwe appartementencomplexen als paddestoelen uit de grond. In een prachtige woontoren heeft Logeerhuis De Buren een plek. Hier kunnen mensen na een ziekenhuisopname aansterken als daar thuis geen mogelijkheden voor zijn. Meer dan vijftig vrijwilligers maken dit nieuwe diaconale initiatief mogelijk.

HERSTEL

Het logeerhuis is er voor iedereen die na ziekte of opname in het ziekenhuis niet kan terugvallen op een eigen netwerk van familie, buren, vrienden of kennissen, terwijl zelfstandig wonen nog niet gaat. Enthousiaste vrijwilligers zorgen voor een comfortabel herstel. Ook fijn voor mantelzorgers die een korte adempauze nodig hebben; hun zorgtaken worden tijdelijk overgenomen.
'Stichting Logeerhuis De Buren' is een gezamenlijk initiatief van de Johanniter Orde in Nederland en Samen 010. Volgens directeur Hannie de Kruijf van deze Rotterdamse diaconale organisatie is het een vorm van burenhulp waar echt vraag naar is. "En niet alleen geschikt voor de grote steden. Ook in kleinere plaatsen zijn mensen die deze vorm van zorg nodig hebben."

SUCCES

Een kleinschalige proef op een andere locatie was een succes. Daarna werd gezocht naar een groter pand. In november 2015 opende het logeerhuis haar locatie in Katendrecht met plaats voor tien gasten. De Kruijf: "Ik zie het als een moderne variant van de zorgtehuizen." En met succes. *De Telegraaf* kopte onlangs 'Handen tekort door succes logeerhuis'."We zoeken dringend vrijwilligers omdat de vraag groter is dan het logeerhuis aankan. Door de ontwikkelingen in de zorg zijn mensen steeds meer op zichzelf aangewezen. In eerste instantie dachten we mensen te helpen van wie de partner overleden is. Maar er zijn ook anderen, zoals zorgmijders, die een beroep op ons doen."

EFFECT

Mensen vinden het leuk om samen te eten, zegt coördinator Paula Rotteveel. "Je ziet mensen echt opbloeien. En vier kilo aankomen. Het mooie is: het zijn mensen met verschillende achtergronden die elkaar normaal niet zouden tegenkomen. Het geeft erg veel voldoening als mensen opgeknapt naar huis gaan. Het is ook mooi werk voor vrijwilligers. Je doet het met z'n allen, en je ziet echt effect."

Het logeerhuis kon worden opgezet met behulp van fondsen. De Kruijf: "We zijn nu aan het bekijken hoe we dit werk op langere termijn kunnen financieren." Twee studenten gaan meelopen om te onderzoeken of deze vorm van hulp voorkomt dat mensen na een ziekenhuisbezoek opnieuw in problemen komen. De Kruijf is zeer benieuwd naar de uitkomsten. "Als dat blijkt, kunnen we proberen een deel door zorgverzekeraars te laten financieren. Dan bespaart deze zorg op ziekenhuisbezoeken."

VRIJWILLIGERS NODIG

Voor de nabije toekomst is de uitdaging genoeg vrijwilligers te vinden. "Mensen van verschillende achtergronden kunnen hier aan de slag als slaap-, kook- of zorgvrijwilliger. Daarvoor doe ik ook een beroep op de kerken. Mede namens hen doen we dit mooie werk. Voor kerkgangers is vrijwilliger worden een prachtige manier om diaconaal betrokken te zijn." Ze droomt al verder: "Ik hoop dat het logeerhuis een landelijke voorziening kan worden net zoals hospices dat zijn geworden."

www.logeerhuisdeburen.nl
www.samen010.nl

MAURITS VAN STUIJVENBERG
communicatiemedewerker bij
Kerk in Actie

Doorn: plek waar mensen hun verhaal kwijt kunnen

Een plek bieden waar mensen hun verhaal kwijt kunnen en daarmee als kerk bijdragen aan een zorgzame samenleving. Dat was de wens van de Protestantse Gemeente Doorn. In september vorig jaar ging het ontmoetings- en repaircafé van start, plek voor ontmoeting voor wie daar behoefte aan heeft.

Ds. Teun Kruijswijk Jansen vertelt dat de gemeente al eerder probeerde om een laagdrempelige ontmoetingsmogelijkheid te creëren in een oude sportschool in het dorp, maar de plek bleek te duur. Toen van Kerk in Actie/Protestantse Kerk de vraag kwam naar pilotgemeenten voor Zorgzame Kerk, kwam dat voor Doorn op de juiste tijd. "Wat wij wilden sluit aan bij het deelterrein 'knooppunt levensvragen' van Zorgzame Kerk. Spannend is wel of die benaming past. Krijgen we de mensen die we beogen, mensen met zingevingsvragen, met behoefte aan een luisterend oor?"
Een plek voor ontmoeting werd gecreëerd, in de Koningshof achter de Maartenskerk, in het centrum van Doorn, open op twee vrijdagmiddagen in de maand. Het inhoudelijk aanbod van het begin, zoals een begrafenisondernemer die over zijn werk kwam vertellen, bleek te veel van het goede. "We kwamen er al snel achter dat de deelnemers voor gezelligheid komen; ze willen niet iets 'moeten'. Wat dat betreft is het repaircafé een gouden greep: mensen die iets laten repareren moeten daar even op wachten. Ze kunnen dan koffie drinken in de ontmoetingsruimte en raken vanzelf in gesprek met elkaar en met aanwezige vrijwilligers."
Het repaircafé vindt eens in de maand plaats, op dezelfde middag als het ontmoetingscafé.

ZICHTBAAR ZIJN

Het valt deze vrijdagmiddag niet te ontgaan dat er repaircafé is. Aan de Maartenskerk hangt een groot spandoek, bij de Koningshof staan banners buiten, en direct bij de ingang staat Henk te Brake nummertjes uit te delen aan mensen die een apparaat of een kledingstuk willen laten repareren. Het is gezellig druk. Evelien van Doorn, die de PR van het ontmoetings- en repaircafé verzorgt, vertelt dat ze dit een jaar geleden niet had durven dromen. "Dit is voor mij echt kerk naar buiten: midden in het dorp aanwezig zijn en aandacht hebben voor elkaar. We zitten direct bij de ingang zodat we goed zichtbaar zijn. In het begin zaten we in een zaaltje achterin, dat werkte niet – men moest te veel deuren door en dat waren drempels; sommige mensen liepen weer naar buiten."
Er schuift een medewerkster van Abrona aan de koffietafel aan. Bij welzijnsinstelling Welnúh in het dorp hoorde ze over dit initiatief. Ze zou graag een paar van haar cliënten, mensen met een licht verstandelijke beperking, deel willen laten nemen aan activiteiten hier. Ze had gehoord dat Club Stug met een golfkarretje mensen door de omgeving van Doorn rijdt en dat in het ontmoetingscafé aanbiedt. "Prachtig", zegt Evelien, "kruisbestuiving aan alle kanten."

KANSEN BENUTTEN

We willen een gat opvullen, daar zijn waar nodig, vertelt vrijwilligerscoördinator Monique Hamer. "We willen zichtbaar zijn voor dorpelingen, en dat werkt. Het heeft blijkbaar een aantrekkende werking op andere organisaties. Daar staan we open voor, we willen de kansen benutten die zich aandienen." Inmiddels is er een taalmaatjesproject bijgekomen, voor mensen uit het AZC in Leersum, en een papa-en-mamacafé waar jonge ouders praten over onder meer opvoeding.

Het repaircafé is een gouden greep.

"We bewegen mee met de doelgroep die komt", zegt Monique. "We willen er zijn voor mensen met zingevingsvragen, maar mensen komen voor de gezelligheid en de koffie. Je komt natuurlijk ook niet direct met je zingevingsvraag binnen, daarvoor moet je eerst een vertrouwensband opbouwen. Misschien komt dat later nog."
Kruijswijk Jansen: "We willen graag het knooppunt van het dorp zijn. We zien dit als het 'teruggeven' van de kerk aan het dorp. We zijn lang met onszelf bezig geweest, nu is er sprake van een beweging naar buiten."

JANET VAN DIJK
communicatieadviseur in de Protestantse Kerk

Menterwolde: 'Zorg vragen is voor veel mensen moeilijk'

De gemeente Menterwolde in Groningen – bestaande uit de dorpen Muntendam, Noordbroek, Zuidbroek en Meeden – is gestart met het project Zorgmaatje. "Zorgmaatje wil er zijn voor zelfstandig wonende inwoners van Menterwolde die zorg nodig hebben en nauwelijks familie of buren hebben om hen bij te staan en daardoor in een sociaal isolement leven", vertelt Lineke Kok, betrokken bij de pilotgroep van het project. "Daarbij speelt betrokkenheid bij een kerkgenootschap geen rol."

Alle zes kerken in de vier dorpen – "kleine kerkgenootschappen" – doen mee aan het project. De protestantse gemeente van Muntendam nam het eerste initiatief. Lineke Kok: "We kunnen er natuurlijk niet omheen dat in de zorg meer van de burgerij verwacht wordt. We vinden dat we daar als kerken een rol hebben. We zijn eerst in gesprek gegaan met welzijnsorganisaties om te kijken wat hier de behoefte is. Zij gaven aan dat er ondersteuning nodig is voor degenen die buiten de boot vallen. Dat zijn de thuiswonende, zorgafhankelijke mensen die nauwelijks een netwerk hebben. Doel van de ondersteuning is dat mensen deel kunnen blijven hebben aan de maatschappij."
Het gaat dan niet om klusjes doen, zegt Lineke Kok nadrukkelijk. "Het gaat erom dat de zorgmaatjes een relatie opbouwen met de zorgvragers, met hen ergens naartoe gaan, bijvoorbeeld naar een koffie-ochtend in de wijk, zodat ze weer betrokken raken bij de samenleving."

Het gaat erom dat mensen weer betrokken raken bij de samenleving.

ZORGMAATJES WERVEN

Afgelopen zomer werden de vier dorpen op de hoogte gebracht van het project Zorgmaatje. In een huis-aan-huisblad kwamen een artikel en een advertentie, en huis aan huis werd een flyer verspreid. Deze had een tweeledig doel. "Enerzijds stelden we de vraag wie een zorgmaatje nodig heeft of iemand kent die er een nodig heeft. Anderzijds was de vraag wie zorgmaatje wil worden." Daarvoor moet er bereidheid zijn om voor een langere periode (één jaar) zorgmaatje te zijn voor één persoon.

Lineke Kok: "We hadden gehoopt met tien zorgmaatjes te starten in september, maar we hebben er nu vijf. Misschien was de periode van werving – de zomerperiode – niet de beste."
Het is ook afwachten hoeveel mensen zich opgeven die een zorgmaatje nodig hebben. "Alle partners in Zorgmaatje, waaronder de welzijnsorganisaties, zien de meerwaarde van zorgmaatjes, maar zij mogen in verband met de wet op de privacy zelf geen namen doorgeven. Die moeten we echt op andere manieren aangereikt krijgen. En we weten dat zorg vragen moeilijk is voor veel mensen. Vanuit kerken zullen we ongetwijfeld namen aangereikt krijgen. We hopen dat Zorgmaatje ook door zorgverleners, zoals huisartsen, onder de aandacht wordt gebracht."

Nu het project op poten staat, wordt de pilotgroep een klankbordgroep. "We willen bovendien een stichting oprichten, onder meer om subsidie aan te kunnen vragen." En nu maar hopen dat de zorgvragers zich gaan melden. Lineke Kok: "Ik zie in m'n eigen omgeving dat mensen in de problemen komen. In dit deel van Groningen is bovendien armoede een issue. In een tijd dat de overheid zich terugtrekt moeten kerken zich meer met de samenleving bemoeien."

JANET VAN DIJK
communicatieadviseur in de Protestantse Kerk

Tips voor gemeenten die overwegen een project Zorgzame Kerk te starten

In het onderzoek onder de achttien kerkelijke gemeenten die mee hebben gedaan aan de 'pilot Zorgzame Kerk' is de respondenten gevraagd welke twee tips ze zouden geven aan andere gemeenten die overwegen een project Zorgzame Kerk te starten. Uit die lijst met tips zijn tien 'gouden tips' geselecteerd.

1

Zorg voor een gevarieerde samenstelling van de werkgroep
Het begint met enthousiaste mensen die zich in willen zetten. Liefst mensen met verschillende netwerken, onder meer op het gebied van (lokale/regionale) media, contacten met de gemeente en contacten met zorgorganisaties.

2

Vraag ondersteuning
Zorg voor een goede voorzitter, iemand die de kar kan trekken. Vraag daarnaast begeleiding aan bij de Protestantse Kerk. Zie hiervoor pagina 8.

3

Werk samen
Betrek bij de aanvang van het project direct andere kerken (oecumenisch, en van andere denominaties) uit uw woonplaats. Als er een diaconaal platform in uw woonplaats is, werk daar dan mee samen. Samen staat u sterker, u kunt gebruikmaken van elkaars expertise.

4

Leer van anderen
Word onderdeel van het netwerk Zorgzame Kerk om te leren van de aandachtspunten, knelpunten en valkuilen van andere gemeenten. Neem contact op met het landelijk projectteam (zie pag. 8) dat ervaringen uit het hele land verzameld heeft en verbindingen kan leggen tussen de vragers en de plaatsen met ervaring op dat gebied. Ook worden de leerpunten van anderen besproken in een oriëntatiemodule en in een begeleidingstraject.

5

Oriënteer breed
Leg u niet bij voorbaat vast op één type project, wellicht past een combinatie van typen het beste bij de situatie in uw woonplaats.

6

Krijg doelgroepen in beeld door een sociale kaart
Het maken van een sociale kaart helpt om minder voor de hand liggende doelgroepen in beeld te krijgen zodat Zorgzame Kerk ook echt aansluit. Slechts incidenteel komen groepen in beeld als mensen met een chronische aandoening en/of een verstandelijke beperking, mantelzorgers, vluchtelingen, mensen die als cliënt te maken hebben met de jeugdhulpverlening, terwijl Zorgzame Kerk zich heel goed op deze groepen kan richten.

7

Doe geen taken die niet 'passen'
Neem geen taken over die thuishoren bij de burgerlijke gemeente of zorgorganisaties. Soms worden zorgvragen bij kerken neergelegd die niet 'kerkeigen' zijn en op de grens kunnen zitten van het overnemen van professionele zorg. Dat is niet de bedoeling.

8

Werf ook vrijwilligers buiten de kerk
Werf niet alleen vrijwilligers in eigen kring, zij doen vaak al veel. Buiten de kerk werven betekent ook publiciteit naar buiten; belangrijk voor de publieke presentie van de kerk in de samenleving.

9

Communicatie en PR
Maak het project bekend bij de eigen gemeente door berichten in het kerkblad en op de website, maar denk ook verder. Huis-aan-huisbladen nemen vaak graag berichten op van kerkelijke activiteiten, zeker als die ten goede komen aan alle inwoners van de gemeente. In kleine dorpen valt ook te denken aan flyers huis aan huis.

10

Reflectie, feedback, uitwisseling op regio-informatiedagen
De ervaring leert dat kerken graag ervaringen met elkaar uitwisselen. Dat kan. Kijk voor informatie over regiodagen en andere ontmoetingsplekken waar Zorgzame Kerk aan de orde komt op: www.kerkinactie.nl/zorgzamekerk.

Elke kerk **kan meedoen!**

Voor gemeenten of diaconieën die overwegen een Zorgzame Kerk te willen zijn is het volgende van belang. Voor informatie over het thema Zorgzame Kerk kunt u de projectleider* benaderen. Overweegt u deelname, dan kan bij u in de kerk een presentatie over het project worden gegeven. Daarbij is volop ruimte voor gesprek. Pas daarna neemt u een beslissing over deelname.

ADVIES EN BEGELEIDING

Het is mogelijk een oriëntatiebijeenkomst aan te vragen. Deze helpt bij de verkenning op de visie en mogelijkheden om zorgzame kerk te zijn in de lokale samenleving. Daarnaast kunnen gemeenten en diaconieën die zich willen ontwikkelen tot zorgzame kerk gebruik maken van een advies- en begeleidingstraject.
Een projectmedewerker Zorgzame Kerk ondersteunt daarin de vorming van een projectgroep en begeleidt deze groep voor een van tevoren afgesproken periode. Samen met deze projectbegeleider kan onderzocht worden wat er in de plaats of wijk plaatsvindt op het gebied van zorg, kunnen contacten worden gelegd, en kan de benodigde vrijwilligersorganisatie voor 'zorgzame kerk' worden opgezet.

*mw. Willy Meijnhardt,
w.meijnhardt@kerkinactie.nl

**Zie protestantsekerk.nl/pcte > Diaconaat > Oriëntatie Zorgzame Kerk

Oriëntatiebijeenkomst in Delft

Financiële ondersteuning is een mogelijkheid.

Op www.kerkinactie.nl/zorgzamekerk vindt u naast informatie over Zorgzame Kerk ook informatie over regiobijeenkomsten en andere ontmoetingsplekken waar Zorgzame Kerk aan de orde komt.

SAMENSTELLING
Dit katern is samengesteld door Janet van Dijk en Willy Meijnhardt.
Foto's: p. 1-4, 6 en 8: Anne Paul Roukema (InHIsImage Fotografie); p. 5 Anita Godschalk.